

Sygn. akt I NO 136/20

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 maja 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Janusz Niczyporuk (przewodniczący)
SSN Tomasz Demendecki (sprawozdawca)
SSN Maria Szczepaniec

w sprawie z odwołania I. D.

od decyzji Ministra Sprawiedliwości z dnia 21 września 2020 r.

znak: DKO-(...) w przedmiocie odmowy udzielenia płatnego urlopu dla poratowania
zdrowia

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw
Publicznych w dniu 26 maja 2021 r.,

**uchyla zaskarżoną decyzję i przekazuje sprawę Ministrowi
Sprawiedliwości do ponownego rozpoznania.**

UZASADNIENIE

Decyzją z 21 września 2020 r. (DKO-(...)) Minister Sprawiedliwości, działając na podstawie art. 93 § 1, 3 i 4 ustawy z 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (tj. Dz. U. 2020, poz. 365 ze zm.; dalej: p.u.s.p.), odmówił I.D. – sędziemu Sądu Rejonowego w B. udzielenia płatnego urlopu dla poratowania zdrowia.

W decyzji wskazano, że Skarżąca wnioskiem z 10 września 2020 r. wystąpiła o udzielenie urlopu dla poratowania zdrowia. Jak dalej podniesiono I. D. już wcześniej tj. od 26 marca 2014 r. do 25 czerwca 2014 r. z takiego urlopu korzystała, a został jej udzielony z uwagi na leczenie związane z dolegliwościami ze strony narządu głosu i kręgosłupa. Ponadto podkreślono, że Skarżąca kolejno w maju 2014 roku oraz 9 marca 2020 r. złożyła następne wnioski o udzielenie płatnego urlopu dla poratowania zdrowia na okres co najmniej trzech miesięcy, których Minister Sprawiedliwości nie uwzględnił.

Dodatkowo w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji wskazano, że I. D. przebywała na zwolnieniu lekarskim: od 25 stycznia 2019 r. do 7 lutego 2019 r., od 12 lutego 2019 r. do 19 lutego 2019 r., od 26 czerwca 2019 r. do 5 lipca 2019 r. oraz od 7 października 2019 r. do 24 września 2020 r.

Minister Sprawiedliwości, w oparciu o załączone do wniosku dokumenty oraz uwzględniając długość dotychczasowego leczenia Skarżącej, które nie przyniosło wyraźnych efektów, ustalił, że udzielenie I. D. urlopu dla poratowania zdrowia nie byłoby uzasadnione. Jak podniósł, brak umiejętności radzenia sobie ze zwykłymi obciążeniami towarzyszącymi pracy sędziego, po ponad 20 latach pracy zawodowej i pomimo wieloletniej terapii psychologicznej oraz leczenia psychiatrycznego może wskazywać na istnienie problemu, w rozwiązaniu którego dalsza 6-miesięczna przerwa w pracy w warunkach płatnego urlopu dla poratowania zdrowia może nie mieć istotnego znaczenia. Z uwagi na powyższe oraz uwzględniając bliską perspektywę możliwości ubiegania się przez Skarżącą o udzielenie urlopu rehabilitacyjnego, zdaniem Ministra Sprawiedliwości, należy stwierdzić, że w opisywanym przypadku przeprowadzenie procedury związanej z udzieleniem urlopu rehabilitacyjnego wydaje się być bardziej racjonalne. Ponadto w treści uzasadnienia decyzji wskazano, że pozostałe dolegliwości, z którymi zmagają się sędzia oraz dotycząca ich dokumentacja medyczna, nie zostały uwzględnione jako te, które obecnie mogą stanowić przesłankę do udzielenia wnioskowanego urlopu.

Jak dalej zauważył Minister Sprawiedliwości, zasadniczą okolicznością przemawiającą za udzieleniem Skarżącej urlopu dla poratowania zdrowia, którą można wywnioskować z treści przedstawionych przez I. D. zaświadczeń lekarskich

z 9 oraz 10 września 2020 r. jest upływ rocznego okresu korzystania ze zwolnienia lekarskiego, odczytywany błędnie jako utrata prawa do wynagrodzenia. Jednak, jak dalej podkreślił Minister Sprawiedliwości, upływ rocznego terminu korzystania przez sędziego ze zwolnienia lekarskiego nie powoduje utraty prawa do wynagrodzenia, a jedynie jego obniżenie do 50% wysokości. Dodatkowo sędzia może wówczas ubiegać się o udzielenie urlopu rehabilitacyjnego, w czasie którego przysługuje mu 80% wysokości wynagrodzenia (art. 94f p.u.s.p.).

Uzasadniając odmowę udzielenia płatnego urlopu dla poratowania zdrowia Minister Sprawiedliwości, po dokonaniu analizy przedłożonej dokumentacji medycznej, podkreślił, że wskazane we wniosku okoliczności nie uzasadniają udzielenia takiego urlopu. Jego zdaniem żadne z zaświadczeń (lekarza psychiatry, lekarza neurologa oraz psychologa) w odniesieniu do dotychczasowego przebiegu leczenia Skarżącej i braku znaczącej poprawy nie uprawnia do wnioskowania, że udzielenie przedmiotowego urlopu spowoduje istotną poprawę stanu zdrowia Skarżącej.

W tym stanie rzeczy, wobec braku skonkretyzowanych i uzasadnionych danych wskazujących na to, że dla skuteczności dalszego leczenia konieczne jest udzielenie I. D. płatnego urlopu dla poratowania zdrowia oraz wobec braku przesłanek do przyjęcia istnienia pozytywnych rokowań, a nadto uwzględniając możliwość i celowość skierowania Skarżącej w omawianym przypadku na badanie przez lekarza orzecznika Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w warunkach związanych z rozpoznaniem wniosku o udzielenie urlopu rehabilitacyjnego, Minister Sprawiedliwości uznał, że zasadna jest odmowa udzielenia I. D. płatnego urlopu dla poratowania zdrowia.

Skarżąca od powyższej decyzji złożyła odwołanie z 5 października 2020 r., wnosząc o uwzględnienie wniosku z 10 września 2020 r. lub uchylenie decyzji Ministra Sprawiedliwości z 21 września 2020 r. i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania. W uzasadnieniu odwołania podniosła, że spełnione zostały przesłanki wskazane w art. 93 § 1 p.u.s.p. i zachodzą podstawy do udzielenia jej płatnego urlopu dla poratowania zdrowia. Ponadto podtrzymała wszystkie argumenty wskazane we wniosku z dnia 10 września 2020 r. oraz zwróciła się o uwzględnienie dowodów z dołączonych do wniosku dokumentów.

Zaskarżonej decyzji I. D. zarzuciła naruszenie art. 93 § 1 p.u.s.p. poprzez jego błędną interpretację i nieprawidłowe zastosowanie. Podniosła, że w jej ocenie spełnione zostały przesłanki wskazane w tym przepisie i zachodzą podstawy do udzielenia jej płatnego urlopu dla poratowania zdrowia. Zakwestionowała przy tym ustalenia dokonane w zakresie oceny rokowań, wskazując, że w chwili obecnej nie można z całą pewnością stwierdzić, że dalsza przerwa w pracy w warunkach urlopu dla poratowania zdrowia nie będzie miała istotnego znaczenia dla istotnej poprawy jej stanu zdrowia, co oznacza, że taka poprawa jest możliwa. Odniosła się również do argumentu dotyczącego możliwości starania się o udzielenie urlopu rehabilitacyjnego, podnosząc, że na dzień składania wniosku o udzielenie prawa do urlopu dla poratowania zdrowia nie spełniała przesłanek do udzielenia urlopu rehabilitacyjnego. Wskazała również, że urlop rehabilitacyjny nie zastępuje urlopu dla poratowania zdrowia i nie ma przeszkód, aby skorzystać z obu tych instytucji, a jej aktualna sytuacja życiowa i zdrowotna po 30 latach pracy w zawodzie sędziego uzasadnia prawo starania się o urlop dla poratowania zdrowia w pełnym wymiarze. Zwróciła także uwagę na znaczne obciążenie obowiązkami zawodowymi wynikające z dużej liczby spraw w jej referacie, co jej zdaniem stanowiło szczególne okoliczności odbiegające od tych, z którymi większość sędziów spotyka się w codziennej pracy. Dodatkowo wskazała, że 7 października 2020 r. ma termin przyjęcia do Szpitala Reumatologicznego w U..

Minister Sprawiedliwości, zajmując stanowisko w sprawie, wniośł o nieuwzględnienie odwołania.

W odpowiedzi na wezwanie Sądu, w piśmie z 24 marca 2021 r. Minister Sprawiedliwości wskazał, że I. D. nie została skierowana z urzędu, w trybie art. 94d § 2 p.u.s.p. na badanie lekarza orzecznika Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, ani też sama nie wystąpiła z wnioskiem o skierowanie jej na takie badanie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 93 § 1 p.u.s.p., sędziemu można udzielić płatnego urlopu dla poratowania zdrowia w celu przeprowadzenia zaleconego leczenia, jeżeli leczenie to wymaga powstrzymania się od pełnienia służby. Urlopu dla poratowania zdrowia udziela Minister Sprawiedliwości; nie może on przekraczać sześciu

miesiące (art. 93 § 2 i 3 p.u.s.p.). W przypadku odmowy udzielenia urlopu dla poratowania zdrowia sędziemu przysługuje w terminie 14 dni od dnia otrzymania odmowy odwołanie do Sądu Najwyższego (art. 93 § 4 p.u.s.p.).

Na mocy art. 93 § 1 p.u.s.p. sędziemu można udzielić płatnego urlopu dla poratowania zdrowia w celu przeprowadzenia zaleconego leczenia, jeżeli leczenie to wymaga powstrzymania się od pełnienia służby. Przepis ten wymaga zatem kumulatywnego spełnienia dwóch przesłanek udzielenia urlopu: 1) urlop ma na celu przeprowadzenie zaleconego leczenia; 2) leczenie to wymaga powstrzymania się od pełnienia służby. Ustawodawca nie stawia w tym wypadku innych, bardziej szczegółowych warunków. Nie ma zatem znaczenia rodzaj choroby, jej przewlekłość, rokowania co do wyleczenia albo wcześniejsze przeprowadzenie określonego zabiegu czy leczenia, nie ma znaczenia również to, czy sędzia korzystał ze zwolnień lekarskich ani to, czy brak wskazanego leczenia skutkować będzie przerwami w służbie. Konstrukcja przepisu wskazuje jednak, że istotą urlopu dla poratowania zdrowia jest umożliwienie przejścia leczenia, które spowoduje, że stan zdrowia sędziego poprawi się, co umożliwi mu dalsze pełnienie służby (wyrok Sądu Najwyższego z 2 czerwca 2020 r., I NO 33/20).

Ustalenie spełnienia ww. przesłanek wymaga oparcia się na następującej procedurze. W pierwszej kolejności lekarz musi zalecić określone leczenie. Następnie konieczne jest ustalenie, czy leczenie to wymaga powstrzymania się od pełnienia służby. W dalszej konieczności należy ustalić długość koniecznego powstrzymania się od służby – z pewnością musi to być okres dłuższy niż kilkudniowy, a zarazem nie może przekraczać 6 miesięcy, co pośrednio wynika z art. 93 § 2 p.u.s.p. Jak wyjaśnił Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z 15 marca 2018 r., III KRS 1/18, OSNP 2018, nr 9, poz. 131, z porównania różnych rozwiązań odnoszących się do instytucji urlopu dla poratowania zdrowia poszczególnych zawodów (np. nauczycieli, nauczycieli akademickich, pracowników NIK, policjantów, funkcjonariuszy Straży Granicznej, Służby Więziennej, Państwowej Straży Pożarnej itd.) wynika, że wspólnym mianownikiem procedowania w tych sprawach jest orzeczenie lekarskie. Oparcie się na tym obiektywizującym elemencie powoduje, że wniosek o udzielenie urlopu inicjuje procedurę, w ramach której organ nie ma pełnej swobody decydowania

o udzieleniu urlopu, lecz czyni to w pewnych dających się zweryfikować ramach. W konsekwencji, Minister Sprawiedliwości z jednej strony nie może udzielić urlopu osobie, która nie przedstawi odpowiedniego zaświadczenia lekarskiego, z drugiej strony jednak nie może w sposób uznaniowy odmówić udzielenia urlopu sędziemu, który zaświadczenie załączy. W takim wypadku Minister Sprawiedliwości mógłby ewentualnie zlecić dalsze badania przez lekarzy specjalistów, celem weryfikacji potrzeby udzielenia urlopu. Tylko takie rozumienie art. 93 p.u.s.p. pozwala nadać odpowiedni sens odwołaniu do Sądu Najwyższego od decyzji odmownej (wyrok Sądu Najwyższego z 2 czerwca 2020 r., I NO 33/20).

W konsekwencji, w orzecznictwie trafnie przyjmuje się, że przy ocenie zasadności wniosku sędziego złożonego w trybie art. 93 p.u.s.p., każdorazowo konieczna jest analiza spełnienia następujących przesłanek:

- musi wystąpić konkretna choroba, która czasowo uniemożliwia wykonywanie obowiązków zawodowych;
- leczenie tej choroby wymaga czasowego powstrzymania się przez sędziego od pełnienia służby;
- urlop dla poratowania zdrowia może być udzielony tylko w konkretnym celu, który wiąże się z przeprowadzeniem planowanego leczenia, zleconego przez lekarza;
- urlop dla poratowania zdrowia musi mieć oparcie w zaświadczeniu lekarskim;
- urlop taki powinien być przyznany, gdy zaplanowane leczenie rokuje powrót sędziego do pełnienia służby (podobnie: Sąd Najwyższy w wyroku z 10 stycznia 2019 r., I NO 30/18).

Należy też dodać, że Sąd Najwyższy rozpoznając odwołanie nie działa instancyjnie, nie prowadzi postępowania dowodowego, ani go nie ponawia i nie poszerza. Tym samym jest związany ustalonym stanem faktycznym, a sprawę rozpoznaje w granicach odwołania. Wobec tego (argument z art. 398³ § 1 *in fine* ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (t.j. Dz.U. 2019, poz. 1460 z późn. zm.; dalej: k.p.c.), odwołanie można oprzeć na podstawie naruszenia prawa materialnego przez błędną jego wykładnię lub niewłaściwe zastosowanie lub też na podstawie naruszenia przepisów postępowania, jeżeli

uchybiecie to mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy. Podstawą nie mogą być jednak zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów (art. 398³ § 3 k.p.c.; por. wyrok Sądu Najwyższego z 7 marca 2019 r., I NO 12/19).

Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy stwierdzić należy, że decyzja Ministra Sprawiedliwości odmawiająca udzielenia Skarżącej płatnego urlopu dla poratowania zdrowia narusza prawo, wykraczając poza granice swobodnej oceny organu.

Uznać trzeba bowiem, że zgromadzone dokumenty pozwalały na przyznanie Skarżącej płatnego urlopu dla poratowania zdrowia. W analizowanej sprawie Skarżąca przedstawiła dokumenty medyczne, z których wynika konieczność określonego leczenia. Przedłożone zaświadczenia lekarskie wskazują, że udzielenie płatnego urlopu byłoby korzystne dla procesu leczenia, a jednocześnie dawałoby szansę na powrót Skarżącej do pracy.

Jak podniesiono w zaświadczeniu lekarskim z 9 września 2020 r. sporządzonym przez lekarza neurologa, dotychczasowe leczenie, w tym fizjoterapeutyczne przynosi jedynie tymczasową niewielką poprawę, jednak zdaniem lekarza urlop wraz z dalszym leczeniem spowoduje poprawę stanu klinicznego i umożliwi powrót do wykonywania pracy. Lekarz wskazał również na planowany przebieg dalszego leczenia tj. kontynuację procesu diagnostyczno-terapeutycznego (wydane skierowanie do Oddziału Reumatologicznego celem przeprowadzenia kompleksowej diagnostyki) oraz postępowanie rehabilitacyjne. Ponadto w zaświadczeniu podniesiono, że przedmiotowy urlop jest wskazany ze względu na wykonywanie zawodu szczególnego zaufania publicznego, obciążonego narażeniem na sytuacje stresowe, negatywnie wpływające na stan zdrowia.

Zgodnie zaś z treścią zaświadczenia wydanego przez lekarza psychiatrę z 10 września 2020 r., dotychczasowe leczenie przynosi niewielką i jak dotąd tylko okresową poprawę stanu zdrowia, pacjentka wymaga dalszego leczenia, powinna unikać obciążenia psychicznego oraz stresu, rokowanie co do istotnej poprawy jest niepewne, jednak w ocenie lekarza udzielenie urlopu może przyczynić się do poprawy stanu zdrowia do tego stopnia, który umożliwi sędzi powrót do pracy. Lekarz psychiatra wskazał również na zastosowanie od 1 sierpnia 2020 r.

nowego leku, którego rokowania, co do skuteczności określono jako dobre. Ponadto w zaświadczeniu podniesiono, że stan zdrowia Skarżącej nie pozwala na wykonywanie zawodu sędziego, gdyż objawy zdiagnozowanej choroby mogą się nasilić. Wskazano również na przebieg dalszego leczenia, które obok leczenia farmakologicznego, przewiduje możliwość wdrożenia psychoterapii grupowej.

Natomiast w zaświadczeniu sporządzonym przez psychologa 3 września 2020 r., wskazano, że od lutego 2014 r. Skarżąca korzysta z konsultacji psychologicznych, zaś od 2019 roku praca terapeutyczna ze Skarżącą zintensyfikowała się. W dokumencie zawarto również zalecenie skorzystania przez I. D. z urlopu dla poratowania zdrowia, który może przynieść wymierne korzyści dla poprawy zdrowia i powrotu do pracy zawodowej.

Ustalony stan faktyczny, którym związany jest Sąd Najwyższy, wskazuje zatem, że wypełniona została hipoteza art. 93 § 1 p.u.s.p. Leczenie ma na celu poprawę zdrowia chorego. Nie musi to jednak oznaczać, że doprowadzi do pełnego wyleczenia. Sama perspektywa poprawy stanu zdrowia może być wystarczająca do uznania, że udzielenie urlopu celem przeprowadzenia leczenia jest zasadne. Z załączonej dokumentacji wynika, że Skarżąca ma określone dolegliwości oraz że wymagają one leczenia – w tym już rozpoczętego w postaci zastosowania nowego leku – a wcześniej dokończenia procesu diagnostyki m.in. na Oddziale Reumatologicznym, gdzie została już skierowana. Ponadto zalecana jest rehabilitacja oraz psychoterapia indywidualna i grupowa.

Wobec powyższego należy wnioskować, iż leczenie jest uzasadnione i może doprowadzić do poprawy stanu zdrowia Skarżącej na tyle, że stanie się zdolna do służby. Nie stanowi przesłanki negatywnej udzielenia urlopu, okoliczność wskazująca na kontynuowanie leczenia również po powrocie do służby. Nie może również wykluczać udzielenia urlopu to, że zalecone leczenie ma charakter nieinwazyjny. O tym, czy określone leczenie wymaga powstrzymania się od służby, musi natomiast rozstrzygnąć opinia lekarza (wyrok Sądu Najwyższego z 2 czerwca 2020 r., I NO 33/20). Takie opinie w niniejszej sprawie zostały złożone i stwierdzają to jednoznacznie. Każde z przedłożonych zaświadczeń zawiera formułę dotyczącą zasadności skorzystania przez Stronę z płatnego urlopu dla poratowania zdrowia, a także wskazanie na możliwość pozytywnego rokowania leczenia i późniejszego

powrotu do pracy. Przy czym, lekarz neurolog wyraźnie wskazał, iż przedmiotowy urlop wraz z dalszym leczeniem spowoduje poprawę stanu klinicznego i umożliwi Skarżącej powrót do wykonywania pracy. Przyczynia się to do wzmocnienia argumentacji Skarżącej.

Należy jeszcze odnieść się do faktu, że I. D. nie została skierowana z urzędu – w trybie art. 94d § 2 p.u.s.p. – na badanie lekarza orzecznika Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, ani też sama nie wystąpiła z wnioskiem o skierowanie jej na takie badanie. Skarżąca wykorzystała przysługującą jej możliwość otrzymania zaświadczeń lekarskich we własnym zakresie, bowiem starała się o urlop dla poratowania zdrowia (art. 93 p.u.s.p.), nie zaś o urlop rehabilitacyjny (art. 94d p.u.s.p.). Minister Sprawiedliwości w decyzji z 21 września 2020 r. odmawiającej przyznania I. D. urlopu dla poratowania zdrowia, wskazał, że istnieje bliska perspektywa możliwości ubiegania się przez Skarżącą o udzielenie urlopu rehabilitacyjnego, a zatem skierowania jej na badanie lekarza orzecznika Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, czego jednak nie uczynił. Wobec powyższego nie rozpoczęto procedury w kierunku otrzymania urlopu rehabilitacyjnego.

W niniejszej sprawie należało oprzeć się na dowodach – w postaci zaświadczeń lekarskich – które przedstawiła Skarżąca.

Przy ponownym rozpoznaniu sprawy Minister Sprawiedliwości raz jeszcze dokona analizy dokumentacji medycznej przedłożonej przez sędziego I. D. , i po rozważeniu wszelkich okoliczności, rozstrzygnie o zasadności jej wniosku z 10 września 2020 r.

Z uwagi na powyższe, na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. w zw. z art. 93 § 4 p.u.s.p. orzeczono jak w sentencji.